

VOLKS BELANG

Jaargang 128 - nummer 9 - november 2007 - maandblad

“Wallonië (nog) niet klaar voor splitsing”

“Het bekende Franstalige ‘non’ van dezer dagen is een pure uiting van een breed gevoel bij de Franstaligen, van een soort van verlatingsangst. De Walen hebben op dit ogenblik geen alternatief voor België. De Vlamingen hebben dat wel. Maar Wallonië geraakt er meer en meer van overtuigd dat het zijn lot ook ooit wel in eigen handen zou kunnen nemen. Maar het is nu daarvoor te vroeg.” Dat zei Alain Gerlache, de gewezen woordvoerder van Guy Verhofstadt en RTBF-journalist, nu secretaris-generaal van de ‘Communauté des Télévisions Francophones’ tijdens een debatavond voor het LVV.

“De splitsing zou emotioneel een enorme verandering zijn voor Wallonië”, zegt Gerlache, “omdat de Walen niet weten tot wat een scheiding hen zou leiden.” In dat opzicht komt de huidige politieke crisis voor hen veel te vroeg. “Ooit zal dit veranderen en zullen ze misschien bereid zijn om België los te laten”.

Lees meer blz. 3

Alain Gerlache bij het LVV

Alain Gerlache: splitsing is emotioneel zwaar voor Franstaligen.

Tachtig jaar liberale overheidsvakbond

Dit jaar viert het liberaal overheids-syndicalisme een dubbele verjaardag: het Vrij Syndicaat voor het Openbaar Ambt (VSOA) bestaat immers 35 jaar en het liberaal syndicalisme in de overheid blaast liefst 80 kaarsen oud. Volksbelang ging aan VSOA-voorzitter Jan Eyndels en secretaris-generaal Henk Herman eens vragen wat een liberale overheidsvakbond vandaag zoal doet.

Interview blz. 5.

LIBERAAL ARCHIEF
Geschiedenis van prentkaarten

/4

MAATSCHAPPIJ
Een project voor het vrijzinnig humanisme

/9

BOEKEN
De heropstanding van Fernand Auwera

/11

Een staat die de mensen dient

"Ik ben voor het behoud van België volgens een door de grootst mogelijke meerderheid te aanvaarden staatkundig bestel, dat de mensen dient en hen niet dienstbaar maakt aan onleefbare structuren."

Dit schreef wijlen Herman Vanderpoorten in maart 1984 op zijn ziekbed. Het werd nadien het politiek testament van de liberale staatsman. Zijn woorden steken scherp af tegen de uitzichtloze politieke impasse waarin de Federatie België nu is terechtgekomen. Een project dat de mensen dient, zoals Vanderpoorten ons voorhield, is in geen velden te bespeuren. Zijn boodschap klinkt heel actueel. Het politiek testament in zijn geheel is overigens een werkstuk dat de ethische integriteit en de ideologische onkreukbaarheid van Vanderpoorten goed belichaamt. "Nationalisme mist zin voor solidariteit en abnegatie", schreef de staatsman, getekend door het oorlogsverleden van zijn vader. Dat de Vlaamse belangen in België hartstochtelijk en voortdurend moesten verdedigd worden, dat stond voor de Lierse liberaal buiten kijf. Dat Vlaamse liberalen dat altijd krachtadig hebben gedaan, daar geldt Vanderpoorten als een voorbeeld. Maar het was ook de tijd dat politici een perfecte samenstroom van de staat België en de Vlaamse ontvoogding nog wilden verdedigen. Vanderpoorten omschreef deze levenshouding zo: "Mijn ouders en opvoeders hebben mij steeds eerbied voor het vaderland, een bewust Vlaming-

schap, achting voor de parlementaire democratie en zin voor ethische integriteit bijgebracht."

Daarmee is alles gezegd.

Eerbied voor het vaderland en bewust Vlamingchap, het zijn twee begrippen die voor vele burgers vandaag nog altijd compatibel zijn. Maar in de politiek schreeuwen ze naar elkaar. Het tricolore vlagvertoon is in het ene geval oprecht, in het andere is het een spuwen op goedmenende Vlamingen, vooral jonge Vlamingen, die opgegroeid zijn in een Vlaanderen dat zijn eigen weg maakt. Anderzijds kunnen de 'dubbele agenda's' van sommige onderhandelaars, die eerder laten uitschijnen dat ze een clash van het regime nog niet zo erg zouden vinden, op weinig vertrouwen rekenen. Op het moment dat we dit schrijven is er geen sprankel hoop op een nieuwe regering, laat staan op een direct uitzicht op een "grote staatsvorming". Als u dit leest is de situatie misschien weer heel anders. Maar één ding is zeker. Het Belgisch overlegmodel kraak langs alle kanten. Het "regeren met wederzijdse toestemming" heeft sinds de stemming over de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde een dikke deuk gekregen. Hoewel na die stemming geen "regimecrisis" losbrak, zoals sommigen voorspelden, kan dit feit op langere termijn niet zonder gevolgen blijven. Er is een sluimerende toename van het extremisme aan beide kanten van de taalgrens. Mensen beginnen zich openlijk

af te vragen of België nog zin heeft. Ze gaan zelfs voorbij aan de evidente vraag "wat gaan we nog samen doen?". Op geen enkel moment in de Belgische geschiedenis werden dergelijke politieke impasse-situaties aan de onderhandelings-tafel geregeld. Ze vragen overlegtechnieken van een hogere orde, waar wijze mannen en vrouwen met aanzien stap voor stap de dagelijkse gevoeligheden overstijgen en bouwen aan een staat die de mensen dient, in de zin zoals Herman Vanderpoorten bedoelde. Iedereen moet er aan het einde van de rit beter van zijn geworden. Misschien moet eens gedacht worden aan een groot samenlevingspact tussen de Belgen, over alle partijgrenzen heen en buiten de regeringsonderhandelingen. In de lijn van het Schoolpact, of recenter, het Globaal Pact. De huidige onderhandelaars zijn echter opgejaagd wild, koortsachtig op zoek naar de uitgang van het labyrint. Vastgepind op de electorale angst om in 2009 bij toegevingen genadeloos te worden afgerekend. Zolang die strategie overheerst, is er niets mogelijk.

LW-kalender

Zaterdag, 24 november 2007:

"Sociale (on)zekerheid". Een studiedag van het Liberaal Vlaams Verbond en het Liberaal Vlaams Studentenverbond.

Om 9u. Universitaire Stichting, zaal Félicien Cattier Egmontstraat 11 te 1000 Brussel.

Dinsdag, 27 november 2007:

BHV-splitsing: verdampte droom of blijvend trauma ?

Om 18u in het Hilton hotel (26ste verdieping), Waterloolaan 38 te 1000 Brussel met Brussels volksvertegenwoordiger **Els Ampe**, federaal kamerlid **Luk Van Biesen** en LVV-ondervoorzitter **Freddy Neyts**.

Gelieve uw aanwezigheid vooraf aan te melden op info@hetlvv.be of telefonisch op het nummer 09/221.75.05.

VOLKSBELANG

wordt uitgegeven door
de vzw Liberaal Vlaams Verbond,
Stichting Vanderpoorten
Verantwoordelijke uitgever:

Bert Cornelis,
Kard. Mercierlaan 63, 3001 Leuven

Hoofdredactie:

Bert Cornelis Bert@Reflex.tc.be

Vormgeving:

Ilde Cogen ilde.cogen@openvld.be

Secretariaat:

Luc Pareyn - Liberaal Archief

Kramersplein 23 - 9000 Gent

tel. 09/221.75.05 - fax:

09/221.12.15

www.liberaalarchief.be

luc.pareyn@liberaalarchief.be

“Franstaligen hebben geen alternatief voor België”

Het bekende ‘non’ van Joëlle Milquet (cdh) is de uiting van een breed gevoel bij de Franstalige gemeenschap, van een soort van verlatingsangst. “De Franstaligen hebben immers geen alternatief voor België. Vlaanderen kan op zijn eentje verder. Wallonië niet.”

Dat zei Alain Gerlache tijdens zijn gasttoespraak in de maand oktober voor het Liberaal Vlaams Verbond. Gerlache was jarenlang RTBF-journalist. Later werd hij woordvoerder van premier Guy Verhofstadt. Nu is hij secretaris-generaal van de (internationale) ‘Communauté des Télévisions Francophones’.

Alain Gerlache is perfect tweetalig maar benadrukt wel dat hij een Waal is. Hij is alleszins geen Franstalige Brusselaar. Ook nuanceert hij een bepaalde negatieve houding van Wallonië tegenover Vlaanderen. “De Walen hebben de Vlamingen nooit onderdrukt. Hou in Wallonië een peiling en vraag daarbij of Franstaligen die van Brussel naar Vlaams-Brabant verhuizen, Nederlands moeten spreken, en ik ben ervan overtuigd dat een meerderheid positief zal antwoorden.” Ook B-H/V en de Vlaamse rand is voor de Walen een ‘ver van mijn bed’-show. Belangrijker is het economische minderwaardigheidscomplex van de Walen tegenover Vlaanderen. Daar proberen ze dan ook iets aan te doen door met het ‘Marshallplan’ van de Waalse regering Wallonië een nieuwe economische toekomst te geven. De Walen geraken er meer en meer van overtuigd dat ze hun lot in eigen handen moeten nemen. Ze beseffen dat het voortbestaan van België hiervan afhankelijk is. Ook zien zij nu in dat er komaf moet gemaakt worden met de uitwassen van de vroegere PS-staat. En de MR laat geen kans onbenut om dit te beklemtonen. Dit betekent een afbouw van de overheid, depolitisering van de administratie, de strijd tegen corruptie enzovoort. Gerlache wijst tevens op een fundamen-

Alain Gerlache als gastspreker bij het LVV (foto LVB).

teel verschil tussen Walen en Franstalige Brusselaars. Na een mogelijke splitsing van België zal het niet lang duren of beiden zullen ruzie krijgen.

BYE BYE BELGIUM

Toen de RTBF op 13 december 2006 de docufictie over het uiteenspatten van België uitzond, was Alain Gerlache directeur televisie bij de RTBF. De voorbereiding van dat programma nam meer dan een jaar in beslag. Gerlache had voor die uitzending graag samengewerkt met de VRT, zowel om financiële als om inhoudelijke redenen. De VRT-top vond dat ook wel een interessant idee, maar achtte samenwerking “politiek totaal onhaalbaar, zeker met de huidige voogdijminister” (bedoeld wordt: Geert Bourgeois). Gerlache betwist dat de uitzending eenzijdige karikaturen maakte van de Vlamingen. “Er waren karikaturen van de Vlamingen, maar ook van de Franstaligen, bijvoorbeeld over de ‘luie Walen’. De reacties op de uitzending lieten een acute verlatingsangst zien bij de Franstaligen. Volgens Gerlache heeft die angst weinig of niets te maken met financiële motieven. De ‘transfers’ zijn wel bekend bij de politici, maar bij het Franstalige publiek leeft dit onderwerp niet. De verlatingsangst hangt volgens Gerlache samen met het feit dat de identiteit van de Franstalige Belgen mee bepaald wordt door de aanwezigheid van andere gemeenschappen in het land. Dat onderscheidt de Franstalige Belgen van de Fransen, en zo is het ook bij de Franstalige Zwitsers. In Canada is het net andersom: het verschil tussen een Engels-talige Canadees en een Amerikaan is dat

de Canadees in een land met Franstaligen samenleeft. De Québécois vertonen dan weer sterke gelijkenissen met de Vlamingen met hun sterk ontwikkeld identiteitsgevoel en hun historische strijd voor taalrechten. “In België wonen twee nationaliteiten: Belgen en Vlamingen”, zo vat Gerlache de situatie kernachtig samen. Waarbij hij aanstipt dat hij bij die “Belgen” uiteraard ook die Vlamingen rekent die zich Belg voelen. Hoe ziet de toekomst er uit? “We moeten België heruitvinden”, zegt Alain Gerlache. “De meeste Walen zien in dat de toekomst van België samenhangt met een economische heropleving van Wallonië. Mijn boodschap aan Vlaanderen is van multiculturele aard. Waarom zou het eenvoudiger zijn om met allochtonen in Vlaanderen samen te wonen, dan met Franstaligen in België? Hoe organiseren wij deze diversiteit? Met een duidelijke gemeenschappelijke sokkel en goede afspraken over een positieve solidariteit moet dit toch lukken”, aldus Gerlache. Over het succes van MR bij de voorbije verkiezingen zegt Gerlache ten slotte het volgende: “Het eerste deel van de wedstrijd (de parlementsverkiezingen van 10 juni 2007) is gewonnen, maar het echte deel komt pas in 2009 bij de regionale verkiezingen. Pas dan zal echt duidelijk worden of de MR ook op dat niveau de PS kan verslaan. En de vrees leeft dat een overwinning van de MR zich in 2009 niet zou herhalen.”

B.C.

**Met dank aan Luc Van Braekel.
U vindt nog meer over de gasttoespraak van Alain Gerlache op <http://lvb.net/item/5544>**

Wie nu een korte mededeling aan een medemens wil sturen, doet dat met een e-mailtje of een sms'je. Honderd jaar geleden gebeurde dat met een postkaart. Dat was goedkoper dan een brief en ging behoorlijk snel. De postbode kon uiteraard wel meelesen, maar vermoedelijk maakte men zich in die tijd minder zorgen over de privacy dan nu. Voor historici zijn postkaarten een belangrijke bron, niet alleen om de boodschap die ze op kaarten kunnen aantreffen, maar vooral om de foto's.

Geschiedenis op postkaart

De uitvinding van de postkaart dateert officieel van de jaren 1870. Vooral de Wereldtentoonstelling in Parijs van 1889 zorgde voor de doorbraak van dit nieuwe medium. De Eiffeltoren werd snel de meeste verspreide prent ter wereld. Dankzij de fotografie kende de postkaart de volgende jaren een ongelooflijke expansie. Aanvankelijk moest de kaartschrijver zijn boodschap noteren op de voorkant, waar steeds wat plaats opengelaten was onder of naast de foto. Op de keerzijde mocht alleen de afzender en de geadresseerde vermeld worden. Dat veranderde omstreeks 1905. Toen verdeelde men de rug in twee. Links kon de schrijver een langere boodschap kwijt, rechts bleef er voldoende plaats voor de gegevens van de geadresseerde.

Vorm van verslaggeving

De drukkers beperkten zich niet tot het afbeelden van de toeristische toppers in de steden, maar brachten alle mogelijke pittoreske hoekjes en leuke tafereeltjes in beeld. Ook het verslag van belangrijke gebeurtenissen werd op die manier verspreid - in die tijd drukten de kranten nog geen of nauwelijks foto's af. Een bezoek van koning Leopold en prins (la-

ter koning) Albert bijvoorbeeld leverde geregeld een hele reeks postkaarten op. In Antwerpen kwamen zelfs series op de markt met het "verslag" van de begrafenis van belangrijke politici, zoals de burgemeesters Jan Van Rijswijck en Alfons Hertogs.

Sommige fotografen trokken blijkbaar van dorp naar dorp, maakten er foto's op enkele plaatsen, liefst met wat volk op, en keerden later terug om het resultaat aan de dorpelingen te verkopen.

Propaganda

Ook de politiek probeerde langs deze weg propaganda te voeren. De postkaart werd zelfs een paar keer ingeschakeld in de electorale strijd. Toen de liberalen bij de parlementsverkiezingen van 1906 een kaart verspreidden die voorspelde dat hun leider Paul Janson de klerikale regering omver zou kegelen, reageerden de klerikalen met een kaart waarop te zien was hoe Janson uitglijdt en met zijn achterste in een plas water valt, tot groot leedvermaak van de kegelpoppen. De "volksverheffers" bleven niet achter. Van heel wat BV's, vooral uit de literaire en muzikale wereld, werd de kop in grote oplage verspreid.

De Eerste Wereldoorlog bracht een nieuw hoogtepunt in de postkaartenproductie. Er verschenen honderden, nee duizenden kaarten die het oorlogsgeweld illustreerden: oprukkende soldaten, verloren gelopen vluchtelingen, kapotgeschoten kerken en huizen, opgeblazen bruggen. Ook de oorlogspropaganda kende drukke tijden met de verspreiding van de koppen van de dappere kopstukken en cartoons die de tegenstander belachelijk probeerden te maken.

Na de Eerste Wereldoorlog bleef de postkaart populair, maar de kwaliteit en de variatie leden onder de toenemende druk om de kosten te beperken.

Omdat het Liberaal Archief het belang van de postkaart als bron erkent, bouwt het sinds enige tijd een collectie postkaarten op. Onze belangstelling gaat in de eerste plaats naar de liberale politici en hun standbeelden. Verder verzamelen we kaarten van liberale gebouwen en gebeurtenissen waar liberalen bij betrokken zijn. Tot de recentere productie behoren de vakantiehuizen van de liberale mutualiteiten. Aanvullingen worden steeds in dank aanvaard.

<http://www.liberaalarchief.be/nieuwsbrief.html>

Liberaal syndicalisme heeft plaats verworven

Volksbelang ging met algemeen voorzitter Jan Eyndels en secretaris-generaal Henk Herman terug in de geschiedenis van 35 jaar VSOA en 80 jaar vrij syndicalisme. Het VSOA kwam tot stand na enkele woelige jaren van strijd om syndicale erkenning en vaak hardleers verzet van de twee grotere broers, de socialistische ACOD en de christelijke CCOD. Maar die tijden zijn lang geleden. VSOA is vandaag een moderne, toekomstgerichte en dienstverlenende organisatie die haar plaats aan de onderhandelingstafel heeft veroverd. Een interview met beide topmensen uit de liberale overheidsvakbond maakt dit meer dan duidelijk.

Wat staat er op het feestprogramma?

Jan Eyndels: "We zijn bescheiden. Op 19 november was er in het Atomium een kleine viering met onze permanente medewerkers. Er waren ook vertegenwoordigers van de liberale vakbond ACLVB uitgenodigd met de bedoeling de banden met het VSOA aan te scherpen. We moeten in de toekomst nog nauwer gaan samenwerken. Er zijn een aantal boeiende sprekers gepland. We brengen in ons ledenblad *argument* een speciaal bijvoegsel met daarin de geschiedenis van de vrije overheidsvakbond."

Eigenlijk is het liberale syndicalisme in 1923 uit het socialistische Nationale Syndicaat gegroeid. Een beetje zoals dat op politiek vlak gebeurde: enkele liberale radicalen die zich van de socialisten afscheuren en een liberale partij oprichten?

Henk Herman: "De gelijkenis gaat niet helemaal op. Het liberaal syndicalisme ontstond eind 19de eeuw als een antwoord op het opkomende socialisme en het Daensisme. De industriestad Gent was de bakermat waar een sterke arbeidersbevolking aanwezig was. Het klopt dat de radicale liberalen grote interesse betoonden voor het sociale liberalisme.

Zij zorgden voor een belangrijke doorbraak van de ontwikkeling van het stedelijk onderwijs."

Waarom is het liberaal syndicalisme vooral ontstaan in de spoorwegen? Pas later volgden het gemeentepersoneel en het onderwijs?

Henk Herman: "Er bestond een sterke kern van sociaal-liberalen bij de spoorwegen."

Jan Eyndels: "De roots van het vrije syndicalisme bij het openbaar ambt ligt in Mechelen. Daar was een afdeling met spoorwegmensen en ambtenaren actief. Maar je kon dit geen syndicaat noemen in onze betekenis van het woord. Het ging eerder om een organisatie die mensen bijeen bracht uit sociale overwegingen. In 1927 werd door hen het LSAOD, het Liberaal Syndicaat der Agenten van Openbare Diensten, opge-

richt. Later zijn daar andere openbare diensten aan toegevoegd."

Het heeft tot 1972 geduurd alvorens twee vrije vakbonden, die elkaar lange tijd bekampten, gingen samenwerken.

Jan Eyndels: "Tot 1960 bestond er slechts één vrij syndicaat. Eind jaren 50 brak een intern conflict uit binnen het LSAOD. De ACLVB weigerde om de financiële schulden van LSAOD op zich te nemen, wat later als oorzaak van de splitsing werd uitgelegd. Toen besliste ACLVB om de actie van de openbare dienst onder te brengen onder de vlag van LSOD, het Liberaal Syndicaat der Openbare Diensten. Verzoeningspogingen van onder meer Omer Vanaudenhove haalden niets uit. Daarbovenop kwam nog dat LSAOD door de politieke liberale partij PVV werd erkend. Pas in 1971 sloegen LSOD en LSAOD de handen in elkaar en ontstond in juni 1972 het VSOA. Je moeten weten dat het begin van de jaren zestig zeer woelig was, met de stakingen tegen de Eenheidswet en het slechte sociaal-economische klimaat. De beweegredenen achter de fusie hadden natuurlijk veel te maken met de invoering van een nieuw syndicaal statuut voor de openbare diensten waarin de normen qua representativiteit waren opgenomen. Zo moest immers 10% van het totale personeel vertegenwoordigd zijn. De twee vrije vakbonden hadden er dus alle belang bij om samen

Henk Herman:
"De politiek was in het begin niet happig op vakbonden voor ambtenaren."

te werken.”

Henk Herman: “Er was ook een verschil van ideologie. Moest het VSOA onafhankelijk zijn of moest het onder de koepel van de ACLVB? Het VSOA wilde duidelijk weg van de politiek en een onafhankelijke koers varen onder leiding van figuren die uit verschillende horizons kwamen zoals Frans Mievis, de latere voorzitter, Guy De Witte, Fernand Mouillard en Raoul Bonnel. Het waren moeilijke tijden. In die periode was de politiek immers niet zo happig op de komst van een vakbond voor het openbaar ambt. De overheid werd door de politiek als een soort van uitvoerende arm van de politieke wereld gezien.”

Waarom duurde het dan nog tot in 1984 alvorens het VSOA ook effectief aan de sociale onderhandelingstafel kon plaatsnemen?

Henk Herman: “Wel, toen het eigenlijke syndicale statuut op 19 december 1974 wet werd, brak de strijd met de twee grote vakbonden pas goed los. Zij weigerden het VSOA aan de onderhandelingstafel. De hetze bereikte haar hoogtepunt toen in maart 1978 secretaris-generaal van het VSOA Guy De Witte naar de Koning trok om de ‘on-democratische houding’ van ACOD en CCOD aan te klagen. Pas in december 1984 verschenen met de nodige steun van minister Louis Waltniel de uitvoeringsbesluiten op het syndicaal statuut en werd het VSOA een gelijkwaardige partner. Een en ander heeft ook te maken met de desinteresse van de liberale wereld voor het liberale syndicalisme. Dankzij mensen zoals Louis Waltniel, Emiel Flamant en mijn moeder Lucienne Herman-Michielsens kwam daar verandering in.”

Het huidige VSOA beklemtoont vooral de toekomstgerichte aanpak, weg van het oude barricadesyndicalisme.

Henk Herman: “Als we naar een efficiënt syndicalisme willen streven, dan moeten we afstappen van het radicaal syndicalisme en ons richten naar de dialoog en de argumentatie, met altijd de solidariteit in gedachten.”

Jan Eyndels: “Het syndicalisme is enorm geëvolueerd omwille van nieuwe tendensen in de samenleving. Vroeger had de syndicalist vooral de taak om steeds neen te zeggen en om tegen alles te zijn wat door de baas werd voorgesteld. Die tijd is lang voorbij. Wij evolueren meer en meer naar een individuele benadering van de dienstverlening aan de leden. Dit wordt almaar belangrijker. Het collectieve is niet meer het enige dat telt. Het is eenvoudig om tegen alles te zijn. Maar daar bereik je niets mee. Bovendien leven de vakbonden ook in een gemonialiseerde wereld waar er bijvoorbeeld ook met Europa moet rekening gehouden worden, waar buitenlandse werkgevers zeggen wat er gebeurt met in België gevestigde bedrijven. Ik geloof daarom eerder in een participatiesyndicalisme, met een sterke sociale inslag.”

Dus de vakbond heeft zich aangepast aan nieuwe maatschappelijke evoluties?

Henk Herman: “Klopt. We streven naar een menselijke benadering van de dingen. Wij proberen in alle omstandigheden de sociale dialoog gaande te houden. In een omgeving waar overheidsbedrijven privatiseren en Europese regelgeving van boven af wordt opgelegd, is dit zeer belangrijk.”

Jan Eyndels: “U weet dat ik een koele minnaar ben van Europa. Men kent daar de sociale dialoog niet. Voor de vakbonden is er op dat niveau dus nog veel werk. Ze moeten gezamenlijk trachten de nefaste regelgeving te beïnvloeden om de sociale dimensie overeind te houden.”

Liberalen streven naar almaar

Henk Herman:
Ik ken belastingkantoren waar ambtenaren individueel verantwoordelijk zijn voor 16.000 dossiers per jaar. Hoe wil je dan ernstig werken?”

Jan Eyndels:
“Vroeger had de syndicalist vooral de taak om steeds “neen” te zeggen en om tegen alles te zijn wat door “de baas” werd voorgesteld. Die tijd is lang voorbij.”

Jan Eyndels:
“Een aantal liberale
excellenties laat zich de
jongste tijd nogal
opnaaien door de
werkgeversorganisaties.”

minder overheid. Hoe kijkt u dit gegeven als vrije vakbond die uitgerkend de werknemer van die overheid vertegenwoordigt? Overigens staat de overheid onder druk: er is de liberalisering van de overheidsbedrijven en liberale politici willen de ambtenarij afbouwen en afslanken om bijvoorbeeld een belastingverlaging te kunnen financieren. Wat zeggen jullie hiervan?

Jan Eyndels: “Een aantal liberale excellenties laat zich de jongste tijd nogal opnaaien door werkgeversorganisaties. Hun discours over de afbouw van het overheidsapparaat wordt nogal gemakkelijk overgenomen. Het openbaar ambt bestaat volgens vele politici blijkbaar nog alleen uit luiertaken, nietsnutten en onbekwamen. Je kunt natuurlijk alles afbouwen. Maar je gaat ook morgen om dat land goed te besturen nog een sterke overheid nodig hebben om met de nodige middelen haar taak uit te voeren. En die middelen zijn niet altijd beschikbaar. Dat de politiek vooreerst die middelen voorziet en dan kritiek levert. Neem maar als voorbeeld het ministerie van Financiën of het ministerie van Justitie waar dikwijls nog met onaangepast materiaal gewerkt wordt. Bovendien hebben ambtenaren met een dubbele leiding te maken: ze moeten rekening houden met wat hun administrateur-generaal zegt en wat er door de kabinetten wordt beslist. Kabinetten die men overigens ging afschaffen, maar die nog nooit zo groot geweest zijn als vandaag. We gaan in de toekomst meer naar samenwerking tussen de overheidsdiensten en de privésector. Bij De Post, Belgacom en de spoorwegen is dit zo al. Anderzijds merk ik een omgekeerde beweging. Het afgestoten Taxipost komt terug naar De Post. Proximus zou

opnieuw bij Belgacom ondergebracht worden. De privé moet dan toch niet zo ideaal geweest zijn. Als vakbond merken we dat privé en overheid meer en meer aan elkaar raken. Dit betekent ook dat VSOA en ACLVB nog meer zullen moeten samenwerken. Een overheidsvakbond moet ook weten wat er op sociaal vlak in de privésector gaande is.”

Henk Herman: “Ik hoor de politiek veel spreken over het te veel aan ambtenaren en de slechte werking van de openbare diensten. Justitie werkt niet zoals het hoort. Dat weten we al lang. We hebben een vrij goed geslaagde politiehervorming achter de rug, maar justitie volgde niet. Maar dat kan ook moeilijk als je het manifeste gebrek aan investeringen sinds 1974 bekijkt. De politiek was niet bereid om de nodige middelen te geven. Achteraf op de ambtenaren schieten, dat is dan toch al te gemakkelijk. Wij begrijpen ook dat door de automatisering van financiën er een sociaal passief zal ontstaan. Maar dat moet gespreid worden om sociale drama's te vermijden.”

De politiek wil de overheid afslanken en jullie geven de overheid nog een belangrijke sociale rol als werkgever. Dit botst toch?

Henk Herman: “Voor de politiek betekent een betere werking van de overheid altijd minder personeel. Maar de middelen die er nodig zijn om alles beter te laten draaien met minder mensen komen er niet. Ik ken belastingkantoren waar ambtenaren individueel verantwoordelijk zijn voor 16.000 dossiers per jaar. Zeg mij hoe je dat op een degelijke manier kan verwerkt krijgen? En dan beweert men dat de ambtenaren van financiën onbekwaam zijn?”

Jan Eyndels: “Ik zie inderdaad een belangrijke sociale rol voor de overheid.

Ofwel beoordeel je de overheid zoals de privésector en streef je naar maximale winst. Ofwel zorg je er voor dat er genoeg geïnvesteerd wordt en dat mensen die op de privémarkt uit de boot vallen, bij de overheid de kans krijgen om werk te vinden. Zelfs in een situatie zoals vandaag met een lage werkloosheid, moet de overheid in staat zijn om die mensen kansen te geven.”

Jullie pleiten beiden voor een sterkere samenwerking tussen VSOA en ACLVB. Kan dit al in het kader van de komende sociale verkiezingen?

Jan Eyndels: “Er zijn voorstellen om sociale verkiezingen in de openbare sector te houden. Ik pleit er voor om op dat vlak de privé- en openbare sector strikt gescheiden te houden. Het zou al te gemakkelijk zijn om het organiseren van sociale verkiezingen in de overheid te gebruiken om die overheid als een privébedrijf te beschouwen. Daarvoor waarschuw ik ten stelligste. Wij willen de ACLVB echter wel helpen bij de sociale verkiezingen die in mei 2008 zullen plaatsvinden. Het is belangrijk, ook voor ons, dat de ACLVB in zoveel mogelijk bedrijven aanwezig is en dat ze blijven groeien.”

Henk Herman: “De samenwerking tussen VSOA en ACLVB is evident en het voorbije jaar steeds gegroeid. Wij hebben overigens één belangrijk en gezamenlijk doel: een goede dienstverlening voor onze leden. We kunnen van elkaar leren en aanvullen. Ieder heeft op zijn domein veel ervaring. Dus laten we die uitwisselen.”

Kunnen jullie ons elk, bij wijze van afsluiter, twee elementen geven om het verschil met de andere overheidsvakbonden te omschrijven?

Henk Herman: “De persoonlijke benadering van de leden en de eerder vertrouwelijke en vriendschappelijke samenwerking met alle geledingen van het VSOA.”

Jan Eyndels: “Vrij, onafhankelijk en solidair. En we zijn er altijd voor onze leden.”

Bert CORNELIS
Foto's Marc SMITS

Kletsen in de Wetstraat

Er was een tijd dat boeken van politieke journalisten insloegen en de Wetstraat deden daveren. Als we de jongste pennenvruchten van de huidige politieke verslaggevers bekijken, lijkt die tijd ver weg. Je krijgt heimwee naar de verzamelde werken van Hugo De Ridder.

Dit keer kroop VRT-journalist Ivan De Vadder in de pen. De Vadder brengt een sterk pedagogische kijk op heel het Wetstraatgebeuren, vooral nuttig voor outsiders. Dit is zeer verdienstelijk, maar echte onthullingen over de achterkant van de Wetstraat krijgen we niet.

Legitieme discretie

Ooit was het anders. Tijdens regeringsvormingen hielden onderhandelaars zich dikwijls in stilzwijgen. Journalisten konden daarom slechts een deel van de waarheid aan hun lezers meedelen. Wat er precies was gebeurd, vernamen we pas later. Hugo De Ridder schrijft hierover in zijn bestseller 'Sire geef me honderd dagen' over de vorming van de regering Martens in 1988, het volgende: "In de ogen van de onderhandelaars waren de kranten veleer bewijsstukken van hun stilzwijgen en de journalisten horzels die de trekpaarden af en toe deden steigeren". Er was dan ook een voortdurende klacht bij de journalisten over het gebrek aan nieuws, gebrek aan informatie. De Ridder en zijn tijdgenoten waren het slachtoffer van de methode-Dehaene: "Bepaalde politieke projecten kunnen het niet stellen zonder discrete en intieme onderhandelingen, waarbij het terrein wordt verkend, waarbij men nagaat met welke zakelijke weer-

standen rekening moet worden gehouden. Discretie is ook in de democratie iets volmaakt legitiems", zo heette het toen. En zo kon het genre van De Ridder ook zijn succes ontplooiën eind jaren tachtig, begin jaren negentig. Na elke regeringsonderhandeling bleven bepaalde feiten bedekt achter. Niemand wist er van en wie dan goede contacten had met de tenoren van de regeringsvorming (zoals De Ridder), kon nadien een en ander kwijt in een boek. Deze werken waren dan ook gebaseerd op urenlange gesprekken met bevoorrechte getuigen en op documenten van hoofdrolspelers die tot dan toe het daglicht niet hadden gezien. Zo onthulde De Ridder elementen van de bittere strijd tussen Martens en Tindemans, de gesprekken met Jef Houthuys over de politieke liquidatie van Guy Verhofstadt, de bijeenkomsten in Poupehan en Zevenbronne... Stuk voor stuk staaltjes van politieke onderzoeksjournalistiek die zeldzaam geworden is.

Geen geheimen meer

Dat is niet alleen de schuld van de journalisten, maar heeft vooral te maken met de manier waarop politici en journalisten vandaag met elkaar omgaan. Je krijgt nu in de kranten perfecte en gedetailleerde reconstructies van ontmoetingen, al dan

niet geheim, verslagen van vergaderingen, de inhoud van sms-berichtjes en het aanhoudende 'geklets' op de stoep van de Wetstraat. Fotografen slagen er in om nota's op de schoot van een onderhandelaar te fotograferen waarna de onderhandelingsstrategie in de pers geraakt. Geheime nota's verschijnen op websites van kranten. Je kan je afvragen wat we eigenlijk nog niet weten over de voorbije onderhandelingen van Yves Leterme? En toch zou het zeker nog de moeite lonen om de voorbije turbulente maanden haarfijn te reconstrueren aan de hand van de methode-De Ridder. Toch wel iemand heeft een dagboek bijgehouden, notities gemaakt of teksten ingesproken? Hopelijk moeten we hierop niet wachten tot ze in één of ander archief worden opgenomen en vrijgegeven.

Dat missen we dus in de recente schrijfsels over de Wetstraat. De Vadder, overigens een uitstekend tv-journalist, koos de invalshoek van de machtsuitoefening. 'Het DNA van de macht' grasduint in het labrynt van de Belgische politiek. Er wordt veel geciteerd uit krantenartikels en nieuwsuitzendingen van het journaal, Terzake of De Zevende Dag. Voor Wetstraatwatchers is het allemaal ietwat déjà-vu. Voor het grote publiek is het boek van De Vadder een nuttige leidraad.

B.C.

Ivan De Vadder, Het DNA van de macht. Belevissen van een Wetstraatjournalist. Uitg. Van Halewyck; 190 blz.; 16 euro.

Brussel, kind van vele rekeningen

In het artikel 'Brussel, kind van vele rekeningen' verschenen in Volksbelang van oktober 2007 viel jammer genoeg een deel van de tekst weg. We geven hierbij de juiste lezing van paragraaf 2.

"Ook de Brusselse mobiliteitspolitiek is rondit erbarmelijk. De bevoegde minister verkoopt wel veel show. Hij vindt dat Brussel een

fietsstad moet worden. Ondertussen is de snelheid op de Keizer Karellaan en in de Leopold II tunnel beperkt tot 50km/u, terwijl op de Tervurenlaan en in de tunnel onder het Jubelpark een limiet van 70 km/u geldt, worden grote vrachtwagens zonder enige reglementering overal en de ganse dag toegelaten, maakt men sommige wijken of kwartieren

quasi ontoegankelijk voor normaal verkeer.

Brusselse politici hebben te pas en te onpas kritiek op de andere landsdelen en bewoners, en vergeeten daarbij dat er dagelijks enkele honderdduizenden landgenoten uit Vlaanderen en Wallonië in Brussel komen werken, komen shoppen, komen vrije tijd spenderen. " – F.N.

“Als vrijzinnige humanisten niet alle zeilen bijzetten om de restauratieve bewegingen van vandaag op de korrel te nemen en tegelijk de twee eeuwen oude stellingen van het oorspronkelijke Verlichtingsdenken te actualiseren, dan zal de wereld geregeerd worden door fundamentalisten uit diverse godsdiensten, van Opus Dei die de begrafenisondernemingen in West-Europa opkoopt en zich een centrumplaats in het Vaticaan verzekerde, over de fundamentalistische protestanten van de VS, Denemarken en Noorwegen, tot de haredim in Israël en de islamisten in enkele moslimlanden.” Dit is de onomwonden boodschap van de voorzitter van de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging Vlaanderen en hoogleraar antropologie en religiestudies aan de UGent, Rik Pinxten in zijn jongste boek.

Een nieuw project voor het vrijzinnig humanisme

Pinxten vertolkt een en ander in ‘De strepen van de zebra. Naar een strijdbaar vrijzinnig humanisme’. Die strepen moeten het beeld van de mensheid weergeven: aan de ene kant gelijk, aan de andere kant zeer divers. Het zebamodel zegt dat alle mensen in zeer hoge mate één zijn, maar toch lichtjes verschillen. Zebra’s zijn geen paarden, maar we denken vaak wel dat het paarden zijn. Ze hebben manen, een paardenkop enzovoort. Maar het zijn ontembare paardachtigen. Tegelijk denken we, schrijft Pinxten, dat de zebra een uniform patroon van strepen op het lijf heeft. Welnu, alle zebra’s hebben individueel verschillende strepen, zoals elke mens verschillend bezit, bijvoorbeeld de vingertoppen of de iris in het oog. “Wie universeel lijkt voor de waarnemer, is subtiel individueel verschillend”, vindt Pinxten.

Open en pluralistisch

De boodschap van het boek is om het zebra-gehalte in de mens te erkennen en via een nieuwe praktijk van actief pluralisme ook leefbaar te maken. “Alle vormen van rabiaat uniformisme of onverdraagzaam omgaan met wie anders is, passen dan ook niet in een open en pluralistische visie op vrijzinnig humanisme”, zegt Pinxten.

In het boek toont Pinxten zich een sterke pleitbezorger van een vrijzinnigheid die zich voortdurend bewust is van het belang van de kritische traditie van de Verlichting en van de praktijk die de vrijzinnigheid ook voortdurend tegenover

zichzelf moet waarmaken. Klassieke vrijzinnigen voerden een strijd voor de erkenning en gelijkberechtiging van de vrijzinnige levensbeschouwing tegen de machtspositie van de kerk. De huidige generatie moet hier ook een moderne invullen aan geven. Pinxten bespreekt in dat licht enkele grote uitdagingen zoals de globalisering, de gelijkheid, de stad, niet meteen vrijzinnige onderwerpen, maar wel maatschappelijke relevante gegevens. Daarbij reikt hij een methode aan om dit nieuwe vrijzinnige humanisme inhoud te geven.

Eenheid in verscheidenheid

Volgens Pinxten is het humanistisch project waardevol. Elke humanist moet zich durven afvragen of zijn strategie tot op vandaag wel voldoet. We leven immers in een periode waarin de dominantie van de regilie plaatsmaakte voor secularisering, maar fundamentalistische religieuze ideeën opnieuw opgedeld maken. We leven in een tijd waarin de suprematie van het Westen zienderogen krimpt. Voor de vrijzinnigen is de hamvraag in de 21ste eeuw dan ook: hoe leren we omgaan met deze nieuwe situatie. Pinxten houdt daarbij een pleidooi voor eenheid in verscheidenheid. De mens vertoont gelijkenissen, maar ook evenveel verschillen.

De Verlichting bracht voor Europa dat ten onder ging aan oorlogen destijds een oplossing in de prioriteit van de rede, de scheiding tussen kerk en staat, vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Maar

die boodschap wordt vandaag al te vaak als ‘voorbijgestreefd’ afgedaan. Daarom moeten de idealen van de Verlichting geactualiseerd worden omdat dit volgens Pinxten de enige haalbare en heilzame oplossing is om een multiculturele en religieuze samenleving recht te houden.

Integrale vrijheid

In een verhelderend hoofdstuk gaat Pinxten ten slotte in op het begrip ‘vrijheid’. Ook op dit punt is er volgens hem een grondige actualisering nodig. Zo geeft de auteur aan dat de vrije meningsuiting inroepen alsof het een reëel universeel menselijk gegeven betreft, onverstandig is en maatschappelijk conservatief. Met de moord op Theo Van Gogh als voorbeeld in het achterhoofd zegt Pinxten dat hij geen voorstander is van censuur, maar wel van een gecultiveerde omgang met andere mensen, ook bij de toepassing van het principe van vrije meningsuiting. Voor de vrijzinnige humanist bestaat de uitdaging er dan ook in om voorstellen te doen voor het samenleven volgens de beginselen van vrijheid, gelijkheid en solidariteit in het licht van een integrale vrijheid van burgers en in de nieuwe context waarin we ons bevinden, te formuleren.

Rik Pinxten. De strepen van de zebra. Naar een strijdbaar vrijzinnig humanisme. Uitg. Houtekiet; 219 blz.; 19,95 euro.

B.C.

Eén tegen allen

'Brullende muis' België versus Amerika

Vandaag is België een land dat op internationaal vlak niet altijd 'ja' knikt, maar met nieuwe ideeën komt en tegen de (Amerikaanse) stromen in roeit. Die reputatie werd opgebouwd toen België zich verzette tegen militaire deelname aan de Irakoorlog in 2003. Vooral premier Guy Verhofstadt en minister van Buitenlandse Zaken Louis Michel waren de politieke krachten achter het afwijzingsfront om mee te doen aan het gewapende conflict in Irak.

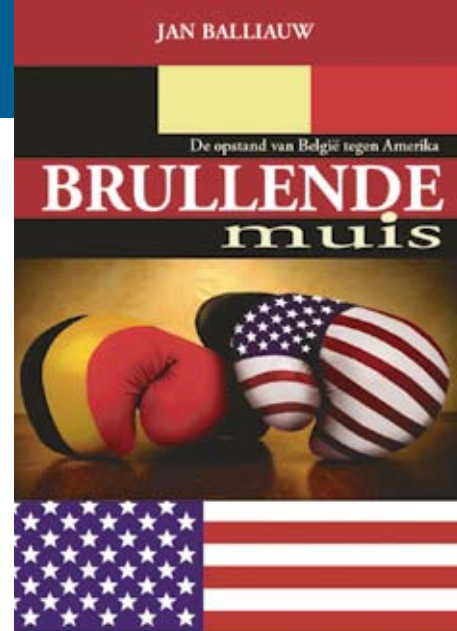
VRT-journalist Jan Balliauw heeft aan de hand van verschillende interviews met de hoofdrolspelers (Guy Verhofstadt, Louis Michel, Isabelle Durant, Jos Geysels, Johan Vande Lanotte...) een reconstructie gemaakt van deze merkwaardige buitenlandpolitiek in die periode. België was niet langer de kleine, grijze muis, maar werd een 'brullende' muis, een beeld dat premier Verhofstadt graag gebruikte tijdens de voorbije verkiezingsperiode om aan te tonen dat de Belgen wel best fier mogen zijn op hun internationale reputatie van doorbijters.

Het geheel levert een boeiend beeld op van de wijze waarop de verhoudingen tussen België en de VS de voorbije jaren zijn geëvolueerd. Daarbij speelt Louis Michel, de minister van Buitenlandse Zaken een cruciale rol. Aanvankelijk was hij een aanbieder van Amerika, maar het ide-

aalbeeld van de States verloor hij snel na zijn aanstelling als minister, zo vertelt hij. In zijn gekende flamboyante en spontane stijl joeg hij menig Amerikaans diplomaat en ambassadeur in de gordijnen. Jos Geysels: "Louis Michel beantwoordde niet aan het beeld van de traditionele liberalen die zeer Atlantisch, zeer conservatief dachten." Maar zijn uitspraken na zijn advies aan de Belgen om niet meer te gaan skiën in Oostenrijk, had ook gevolgen. Karel De Gucht: "Het was één van de elementen die tegen Verhofstadt speelde bij zijn kandidatuur voor het voorzitterschap van de Europese Commissie..."

"Een zotte pee"

Het boek bevat interessante anekdotes, bijvoorbeeld over de eerste ontmoeting tussen Verhofstadt en Bush. Volgens Isabelle Durant (Ecolo) werden er naderhand

in het kernkabinet grappen gemaakt over de Amerikaanse president. Durant: "Verhofstadt heeft in het kernkabinet gezegd: oeioei, Bush dat is toch een zotte pee..., hij heeft niks te zeggen over niks. Wat is dat voor een type, met zijn cowboyhoed". Commentaar van Durant zelf: "Ik heb gezegd dat het mij niet verbaasde wat Verhofstadt vertelde omdat die man er echt uitziet als een debiel."

Diezelfde Durant vertelt in het boek haar wedervaren de ochtend van de aanslagen van 11 september. Durant verbleef toen in Washington voor een ontmoeting met de minister van Transport, uitgerekend de man die verantwoordelijk was voor het luchtverkeer boven de VS. Verhofstadt zelf zat in Jalta. Durant kreeg Verhofstadt aan de lijn die toen meteen met Bush wilde praten. Het zou nog enkele dagen duren eer de Belgische voorzitter van de EU Bush aan de lijn kreeg.

Het liep helemaal mis toen België de Navo uren gegijzeld hield toen een beslissing moest genomen worden om over te gaan tot de actie tegen Irak. Vooral Johan Vande Lanotte verzette zich fel tegen steun aan de Amerikanen. Hij legde er zelfs zijn ministerportefeuille voor in de weegschaal. Ook de groenen gingen in tegen een deelname van België aan de Irakoorlog. Uiteindelijk werden Verhofstadt en Michel dé boegbeelden van het verzet dat op veel steun van de vredesbeweging kon rekenen.

B.C.

Jan Balliauw, Brullende muis. De opstand van België tegen Amerika. Uitg. Houtekiet. 335 blz.; 19,95

Indirect bewijs

Fernand Auwera

Steeds vaker heeft men het over 'het magische jaar 1929', verwijzend naar het geboortjaar van Hugo Claus, Ward Ruyslink, Hugo Raes, Jan Christiaens en Fernand Auwera. Waar zijn ze? Wat doen ze? 'Slapen zij allen ten heuvel?' zoals de Amerikaanse dichter E.L. Masters zijn leeftijdsgenoten opriep. Minstens één van hen laat in dit najaar opnieuw van zich spreken: Fernand Auwera.

Het is al zes jaar geleden dat deze gewezen winnaar van de 'Arkprijs van het Vrije Woord' zijn vorige roman 'Vliegen in een spinnenweb' publiceerde. Vandaag pakt de ex-recensent van De Nieuwe Gazet uit met de nieuwe, opzienbarende roman 'Indirect bewijs'.

Beul en moordenaar

Nico Cavens, een bekende strafpleiter ("een linkse brulboei") neemt in een assisenzaak de verdediging op zich van Tinus Roskam, destijds een beul van het nazikamp van Breendonk. Roskam wordt ervan beschuldigd Fred Rylant, een vroegere gedetineerde die het beruchte strafkamp overleefde, te hebben vermoord. In 1945 vluchtte de ter dood veroordeelde Roskam naar Argentinië en duikt, na verjaring van de feiten, in 1975 weer in België op. Fred Rylant trok na de oorlog naar Zuid-Afrika waar hij revanchegevoelens tegen zijn beul Roskam bleef koesteren. Terug in België gaat hij Roskam opzoeken. Het leidt tot een confrontatie tussen beide mannen.

De briljante advocaat Cavens schudt tijdens de geruchtmakende assisenzaak een aantal al dan niet geladen politieke argumenten uit de mouw die tot een verrassende wending leiden. Het vierde personage is de schrijver zelf, een man van vijftienentig (!), een vriend van de advocaat Nico. De schrijver voelt zijn einde naderen ("...Dit boek is nu af. Ik heb de tijd

gekregen om het te maken. Te schrijven. Te bedenken. Of ik er nog zal zijn als het gepubliceerd wordt, weet ik niet, en soms hoop ik van niet. Al die sores helemaal op het einde hoeft niet..." p. 204) maar geeft 'm lustig van jetje in persoonlijke commentaren op de Volksunie ("... De Volksunie was een partij die schaamteloos de ideologie voortzette die voor en tijdens de oorlog met het nazisme had geheuld, die zich met typische van de jezuïeten geleende mentaliteit ac-

ceptabel probeerde te maken door op sommige punten een pseudo-progressief standpunt in te nemen..." p.72), het VMO, het Vlaams Blok, de collaboratie, democratie en fascisme, links en rechts, het katholicisme, de advocatuur.

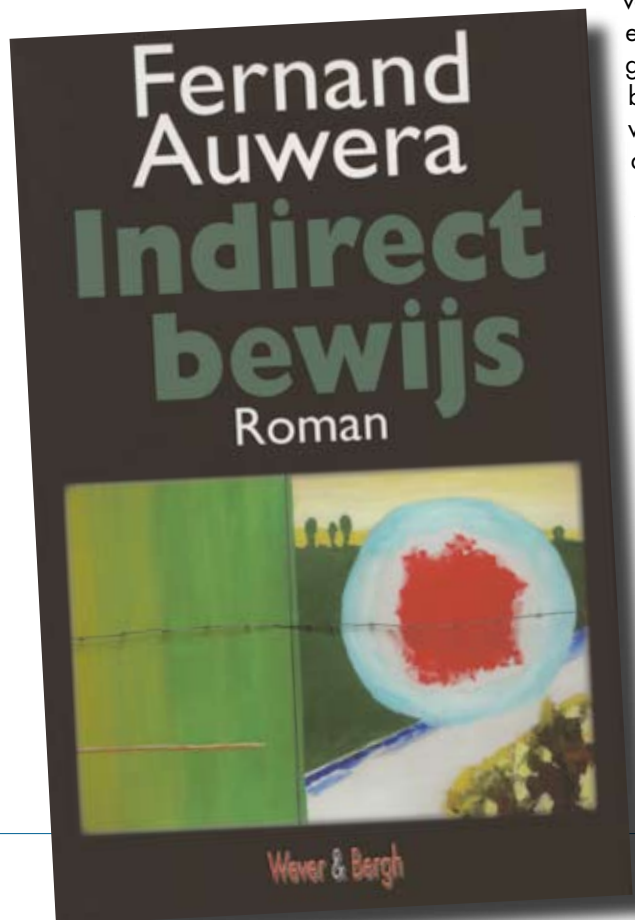
Gewetensstrijd

'Indirect bewijs' is tegelijk verwant en anders dan vorig werk van Auwera. Het is een in tientallen scherven uiteengespat verhaal over de gewetensstrijd van een beroemde advocaat, over toeval en voorbestemming. Over hoeveel mensen elkaar kunnen vergeven. De afrekening, waarrond alles draait, komt niet echt in beeld, maar de draagwijdte ervan des te meer.

Auwera beschrijft de controversiële assisenzaak fragmentair en niet-chronologisch. Hij gebruikt in deze morele vertelling een verlossende schuld- en boete-thematiek met een vrij gekunstelde flashforward/flashback-structuur in het leven van de vier protagonisten: gelukkig niet te desoriënterend hectisch of gezocht (zodat het narratieve niet nodeloos ingewikkeld wordt). Verscherpte concentratie van de lezer is echt niet noodzakelijk. Door van de geheide narratieve structuur af te stappen en zijn korte fragmenten aan emoties en associaties tussen de personages op te hangen, dwingt Auwera de lezer tot betrokkenheid. Voor een aantal lezers zal deze roman dan ook meer een reflectie zijn dan een psychologisch relaas over schuld en boete.

John RIJPENS

Fernand Auwera,
Indirect bewijs. 205 blz.
Uitg. Wever & Bergh.

Het koldermodel

Sinds de opmars van het rechts populisme (Pim Fortuyn, 2002; Geert Wilders en zijn Partij voor de Vrijheid, 2006; Rita Verdonk en haar Trots op Nederland, 2007) zijn boven de Moerdijk de maskers voorgoed gevallen. Nederland is niet het Arkadia dat het voorwendt te zijn. Alle partijen treffen schuld, de confessionele in de eerste plaats. Hun zelfgenoegzaamheid werd steevast beargumenteerd als bijbelvastheid en morele superioriteit. De PvdA-socialisten zijn afgescheiden van kleinburgerlijkheid naar ready-made-recepten. De liberalen lijden aan de Belgische ziekte: hun ideologische spreidstand werd zo breed dat de spagaat tot vierendeling leidde. Triest hoogtepunt was de De-Deckerianisering van Verdonk, ooit minister voor Integratie en oud-gevangenisdirectrice, vandaag het boegbeeld van onbuigzaam irredentisme.

Het Poldermodel, het maatschappelijk vergelijk tussen werkgevers en arbeiders dat in 1982 zijn beslag kreeg in het Akkoord van Wassenaar, bestaat niet meer. Geen loonmatiging meer in ruil voor arbeidsverkorting. De logica van het Amerikaanse wilde kapitalisme heeft de oude zeden geroid. Van de weeromstuit treurt een benauwd nationalisme om de teloorgang van de kroonjuwelen: de Nassaus beleggen niet in Nederlandse bedrijven, Fokker is op de fles, ABN Amro uitgekocht, zelfs de taal van het bedrijfsbestuur is bargoens Engels geworden. "De waarheid moest plaatsmaken voor emotie", zegt Ian Buruma. "De Nederlanders pakken altijd uit met hun superieure verdraagzaamheid en hun progressieve aard, maar tonen ze hun principes effectief moesten waarmaken, hebben ze als lafaards gereageerd". En dan heeft Buruma het over de gevoelloze dumping van Hirsi Ali.

Geen twee heren dienen

Maar het is veel erger. Dit jaar keerde

de (anti-Europese) PVV zich tot tweemaal toe tegen de 'dubbele nationaliteit'. Sietse Fritsma trachtte PvdA-politici Albayrak en Aboetalev te wraken als regeringsleden. Een minister kan geen twee heren dienen, was de gedachten-gang die ook door het Vlaams Belang werd overgenomen. Beperkende wetsvoorstellen van Verdonk zijn door de nieuwe coalitie wel ingetrokken, maar minister van Justitie Hirsch Ballin heeft op 12 oktober toch bepaald dat tweede-generatie-immigranten een keuze moeten maken, dat terreurverdachten in ieder geval hun Nederlandse nationaliteit verliezen, en dat gegadigden uit Aroeba en de Antillen eerst hun kennis van het Nederlands moeten bewijzen. Piet Hein Donner (CDA) denkt niet aan aftreden, al is openlijk toegegeven dat zijn ministerie van Sociale Zaken ruim een jaar het persagentschap GPF heeft gekraakt en bespied. Persvrijheid is geen prioriteit meer. Ook de vakbonden hebben ingebonden, sinds FNV-voorzitter Wim Kok zelf het land is gaan leiden. Vandaag is Wouter Bos – nota bene minister van Financiën – nog een schim van het sociale beleid. Hij liet zelfs Erdin Sacan van de kandidatenlijst schrappen bij de verkiezingen vorig jaar omdat die aandrang op erkenning van de Armeense volkenmoord. Wat kan in het Amerikaanse Huis, jawel, is verboden bij de PvdA. Diezelfde Bos bepleitte dat "compromis het hart is van de democratie". Dat hij daar de belastingaftrek van de hypotheekrente voor opoffert, en een volksraadpleging over het Europese Hervormingsverdrag (ex-grondwet) of nog, een onderzoek naar de Nederlandse betrokkenheid in Irak, zegt veel over de ware intenties van Nederlandse bewindvoerders.

Wilders ongeleid projectiel

Het is nuttig de echte beweegredenen op te zoeken in het partijprogramma van

het ongeleid projectiel Geert Wilders. De verkiezingstekst 'Klare Wijn' (2006) is richtinggevend: afschaffing van artikel 1 van de grondwet, alle burgers zijn gelijk. Wilders gebruikt daar precies wat hij Europees afwijst: nationaliteit hangt samen met de joodschrijstelijke en humanistische traditie. Berlusconi en Kadzynski hadden geen betere preambule voor de grondwet kunnen bedenken. Laten we dus mekaar geen Liesbeth noemen. Nederland is een meeloper, verscheurd door dezelfde interne twisten die de hele Europese Unie ondervindt. Rechts populisme (volgens Buruma een onbestaande traditie in Nederland; ik heb zo mijn twijfels, van Seiss-Inquart tot Lou de Palingboer, en van Janmaat tot Fortuyn en Wilders) is bon ton geworden, en verwoordt gewoon de ongemakkelijkheid die de globalisering heeft meegebracht. Vroeger zei men: wij hechten aan onze waarden en overtuigingen (maar niet als het op geld aankwam). Nu heet dat: onze identiteit wordt bedreigd. Maar het succes van Kadzynski in Polen, Haider in Oostenrijk, Karatzaferis in Griekenland, Blocher in Zwitserland, Jensen in Denemarken, De Winter in België, het zijn niet meer dan onderstromen die mee de Nederlandse angstpsychose verklaren. En die aantonen dat wat voor verdraagzaamheid doorging hooguit desinteresse was, en voor openheid gewoon nalatigheid. Het gevolg is dat een mild conservatisme zoals dat van Balkenende voorspelbaar een trouwere aanhang zal kweken, en de lust tot maatschappelijk experiment gevoelig zal afnemen.

Lukas DE VOS